

2023-10-05
Fö2023/01615

Försvarsdepartementet

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Jordbruksverket, Kustbevakningen, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Totalförsvarets forskningsinstitut, Trafikverket, Transportstyrelsen, Tullverket

Uppdrag att intensivifiera och utveckla arbetet med att stoppa illegala sprängningar

Regeringens beslut

Regeringen ger de myndigheter som ingår i nationellt forum för sprängämnessäkerhet i uppdrag att intensivifiera och utveckla arbetet med att förebygga och förhindra illegala sprängningar.

Myndigheterna ska

- Utifrån en gemensam lägesbild skyndsamt vidta åtgärder för att stärka efterlevnaden av befintliga regelverk samt föreslå åtgärder på kort och lång sikt, för att förebygga och förhindra illegal hantering av sprängämnen. Föreslagna åtgärder ska följas av en konsekvensbeskrivning.
- Identifiera sårbarheter som gör att sprängämnen riskerar att hamna i kriminella kretsar och vidta skyndsamma åtgärder för att reducera dessa sårbarheter och försvåra för aktörer som möjliggör illegala sprängningar. I den mån ökat operativt samarbete krävs och är möjligt för gemensamma lösningar ska sådant inledas.
- Bedöma möjliga metoder för märkning av sprängämnen samt utvärdera förutsättningarna för och verka för att införa sådan märkning.
- Stärka samarbetet med kommunerna för att förbättra förutsättningarna för kommunernas arbete med tillståndshantering och tillsyn, samt för att öka kunskapsspridning och erfarenhetsutbyte.

- Bedöma möjligheterna till förbättrad nationell samordning för att komma till rätta med brister i kommunernas tillsyn, samt lämna förslag till hur samordningen kan stärkas.
- Utveckla samarbetet med relevanta aktörer inom berörda branscher för kunskapsspridning och erfarenhetsutbyte, bland annat utifrån gemensam lägesbild.
- Stärka det internationella samarbetet på området.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) ska samordna arbetet. I uppdraget ingår att i samarbete med övriga myndigheter bedöma och etablera lämpliga samverkansformer och avgöra vilka ytterligare aktörer som bör ingå i samarbetet. Vidare ska MSB tillsammans med Polismyndigheten verka för ett tätare samarbete mellan nationellt forum för sprängämnessäkerhet och Nationellt bombdatacenter vid Polismyndigheten, i syfte att skapa synergieffekter.

Uppdraget ska genomföras inom myndigheternas befintliga ekonomiska ramar.

MSB ska, i samarbete med övriga myndigheter, lämna en delredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) senast den 12 januari 2024. En slutredovisning ska lämnas senast den 1 oktober 2024.

Skälen för regeringens beslut

De kriminellas tillgång till sprängmedel måste stoppas. Antalet illegala sprängningar i Sverige ökar. Vid halvårsskiftet 2023 var antalet anmälda fullbordade brott om allmänfarlig ödeläggelse genom sprängning fler än för hela 2022. Utvecklingen måste hindras och ansvariga aktörer behöver förstärka arbetet för att försvåra för dem som möjliggör att illegala sprängningar genomförs. I det korta perspektivet krävs skyndsamma åtgärder för att förhindra att kriminella får tillgång till sprängämnen, samtidigt som det långsiktiga perspektivet är viktigt för att i grunden stärka sprängämnessäkerheten och skapa stabilitet.

I det nationella forumet för sprängämnessäkerhet ingår, förutom MSB, även Försvarmakten, Försvarets materielverk, Jordbruksverket, Kustbevakningen, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Totalförsvarets forskningsinstitut, Trafikverket, Transportstyrelsen och Tullverket. Vidare

ska Sveriges Kommuner och Regioner erbjudas möjlighet att delta och dialog ska föras med berörda branschorganisationer. När myndigheterna nu ska utveckla och intensifiera sitt arbete kan det också finnas skäl att se över vilka ytterliga aktörer som forumet behöver ha dialog med, inklusive att stärka dialogen med kommunerna. Exempel på myndigheter som kan vara viktiga i sammanhanget är Boverket, Kemikalieinspektionen, Åklagarmyndigheten och Arbetsmiljöverket.

Nationellt bombdatacenter (NBDC) är en del av Nationella bombskyddet vid Polismyndigheten. NBDC består av personal från Polismyndigheten och Säkerhetspolisen, och stöds av Försvarmakten. Centret syftar till att öka samhällets förmåga att hantera den illegala användningen av explosiva varor. NBDC ansvarar för att hålla en aktuell lägesbild rörande utvecklingen och den illegala användningen av sprängämnen. NBDC samverkar även vid behov med Tullverket och Totalförsvarets Forskningsinstitut för informations- och kunskapsutbyte. Centret utgör en nationell kontaktpunkt gentemot bombdatacenter i andra länder.

Både MSB och kommunerna ansvarar för tillståndsgivning och tillsyn gällande explosiva varor enligt lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor (LBE). Kommunernas förutsättningar att arbeta med tillstånd och tillsyn varierar, och det finns behov av utökad stöd. MSB ska enligt LBE samordna kommunernas verksamhet och hjälpa dem i deras arbete med tillsynen enligt denna lag. För att förbättra förutsättningarna för kommunernas tillståndshantering och tillsyn är samarbetet med bland annat Polismyndigheten viktigt. Informationsdelning underlättar för kommunerna att till exempel rikta tillsynen till områden där det är mest prioriterat.

Den privata sektorn med företag inom bland annat bygg- och transportsektorn och bergsprängning har också ett stort ansvar, exempelvis för att stärka regelefterlevnaden. Bygg- och transportbranschen har av olika aktörer pekats ut som verksamhet med hög risk för arbetslivskriminalitet med förekomst av oseriösa företag eller leverantörer som inte följer gällande regelverk. Det kan innebära en ökad sårbarhet för att sprängämnen för civila ändamål blir mer åtkomliga för kriminella aktörer. Valfungerande samarbete mellan myndigheter, kommuner och representanter för branschen är nödvändigt för att få stopp på de synnerligen allvarliga problem med illegala sprängningar i Sverige.

För att förhindra att kriminella får tillgång till sprängämnen måste alla berörda aktörer ta sitt ansvar. Det finns sårbarheter som behöver åtgärdas inom hela kedjan, från tillverkning av sprängämnen via transport till slutanvändning. Alla delar måste säkras så att inga sprängämnen hamnar fel. Åtgärder behövs på såväl kort som lång sikt för att stärka säkerheten. De kriminellas anskaffningssätt bör löpande analyseras så att åtgärderna kan koncentreras där de gör mest nytta och vid behov anpassas om anskaffningssätten ändras. Därutöver behöver berörda aktörer ha tillgång till fungerande verktyg för att kunna spåra civila sprängämnen ursprung. Det inkluderar även metoder som möjliggör identifikation av sprängmedlet efter detonation. Teknikutvecklingen på området kan öppna för nya metoder för märkning av sprängämnen.

På regeringens vägnar

Carl-Oskar Bohlin

Keijo Ekelund

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM

Finansdepartementet/BA, OFA, SKA

Justitiedepartementet/DÅ, KRIM, PO

Arbetsmarknadsdepartementet/ARM

Klimat- och näringslivsdepartementet/Ke

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet/BB, LB, TM, US

Försvarsdepartementet/MFI, MFU, RS

Arbetsmiljöverket

Boverket

Kemikalieinspektionen

Åklagarmyndigheten

Bergsprängningsentreprenörernas Förening

Byggföretagen

Kompetenscenter för Energetiska Material

Räddningstjänsten Storgöteborg

Räddningstjänsten Syd

Storstockholms brandförsvaret

Seko

Sveriges Kommuner och Regioner

Svenska Byggnadsarbetareförbundet

Svenska Transportarbetareförbundet